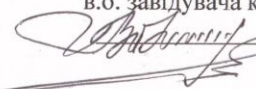

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ Й ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри української
філології та журналістики
протокол від 03.09.2020 р. № 2

в.о. завідувача кафедри

 (проф. Володимир ОЛЕКСЕНКО)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ/ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ДЕРИВАЦІЙНИЙ СИНТАКСИС

Освітньо-професійна програма «Філологія (Українська мова та література)»

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація Українська мова та література

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Херсон 2020

Назва освітньої компоненти	Дериваційний синтаксис
Тип курсу	Вибіркова компонента
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень освіти
Кількість кредитів/годин	3 кредити / 90 годин
Семестр	II семестр
Викладач	Володимир Олексенко (Volodymyr Oleksenko), доктор філологічних наук, професор кафедри української філології та журналістики https://orcid.org/0000-0001-1358-6325
Посилання на сайт	http://ksuonline.kspu.edu/enrol/index.php?id=1532 http://www.kspu.edu/About/Faculty/IUkrForeignPhilology/IPhilologyJournalizm/Eduprograms/035mag.aspx
Контактний телефон, месенджер	(0552)326756
Email викладача:	volodymyr.oleksenko@gmail.com
Графік консультацій	П'ятниця, 16:00-17:00, ауд. 406 або за призначеним часом
Методи викладання	лекційні заняття, кейси, презентації, тестові завдання, індивідуальні завдання
Форма контролю	Диференційований залік

1. Анотація курсу: дисципліна полягає у необхідності зведення в систему відомостей про синтаксичну деривацію, специфіку одноярусних і міжярусних відношень у системі синтаксичних одиниць, виявлення функціонально-текстотвірного потенціалу синтаксичних одиниць (ланцюговий зв'язок тощо), простеженні співвідношення понять синтаксичної синонімії, синтаксичної деривації, синтаксичної варіантності та їхньої корелятивності/некорелятивності зі стилістичними варіантами, з'ясуванні напрямів закріплення останніх за відповідними стилями української мови.

2. Мета та завдання курсу:

Мета курсу - встановлення типології системних / асистемних відношень між синтаксичними одиницями одного / різних рангів, простеження модифікаційних, варіативних і трансформаційних виявів синтаксичних одиниць та визначення специфіки синтаксичної деривації одиниць одного / різних рангів.

Поставлена мета визначає необхідність розв'язання певних **завдань**:

- методичних: з'ясування понять дериваційного синтаксису;

- пізнавальних: простеження закономірностей спеціалізованості аналітичних / синтетичних форм у межах дериваційного синтаксису; виявлення напрямів і закономірностей варіацій, модифікацій і трансформацій синтаксичних одиниць у межах одного і різних рівнів;

- практичних: аналіз співвідношення вихідного і похідного у межах дериваційного синтаксису; дослідження специфікації і стильової диференціації тих чи тих синтаксичних дериватів.

3. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК-1 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-3 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-4 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-5 Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК-7 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-11 Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності:

ФК-1 Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

ФК-3 Здатність до критичного осмислення історичних надбань та новітніх досягнень філологічної науки.

ФК-4 Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК-5 Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК-6 Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ФК-7 Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК-8 Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Програмні результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Дериваційний синтаксис» студент повинен отримати такі програмні результати навчання:

ПРН-1 Оцінювати власну навчальну та професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН-2 Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН-7 Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПРН-9 Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти українського мовознавства та літературознавства.

ПРН-11 Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

4. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
3 кредити / 90 годин	16	14	60

5. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	обов'язкова / вибіркова компонента
1	II	035 Філологія (Українська мова та література)	1	вибіркова компонента

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Мультимедійний комплекс: ноутбук Lenovo B 570 e

Проектор Benq MS 527 з екраном GrandView на тринозі

Акустична система 2.0 Edifier R18 black

Мультимедійний комплекс:

Ноутбук ASUS x 502 CA (x 502 CA - KKOSS) white

Проектор Optoma S 310

Екран Brateck PSDC 72 мобільний 72 (4: 3) 145 x 10

Акустична система ACME by krator» Multimedia speaker Model: SS111W (2x2,5 Вт)

Програмне забезпечення:

<https://docsportal.net/394373/>

<https://studopedia.org/5-69916.html>

[http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21_COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21_COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21_COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1)

[_&Image file name=PDF/Nchnpu_10_2010_6_29.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21_COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1)

<https://studopedia.org/5-69934.html>

7. Політика курсу

Курс викладається українською мовою. відвідування занять (очне або дистанційне) з дисципліни «Дериваційний синтаксис» є обов'язковим. винятки можливі лише для студентів із обмеженими можливостями з поважних причин. пропущені заняття або контрольні заходи (з поважної причини) мають бути відпрацьованими в позаурочний час, у консультативні години. Пропуск понад 25% занять без поважної причини буде оцінений як FX.

Високо цінується академічна доброчесність. До всіх студентів освітньої програми відбувається абсолютно рівне ставлення. Навіть окремий випадок порушення академічної доброчесності є серйозним проступком, який може призвести до несправедливого перерозподілу оцінок і, як наслідок, загального рейтингу студентів. Мінімальне покарання для студентів, яких спіймали на обмані чи плагіаті під час тесту чи підсумкового контролю, буде нульовим для цього завдання з послідовним зниженням підсумкової оцінки дисципліни принаймні на одну літеру.

Під час занять або поза ними студент має демонструвати повагу та толерантність по відношенню до всіх учасників освітнього процесу (здобувачі, викладачі, допоміжний персонал). Студенти повинні дотримуватися правил внутрішнього розпорядку ХДУ, усіх положень нормативних документів щодо організації навчального процесу

ЗВО.

8. Схема курсу

Тиждень дата	Тема, план	Форма навч. заняття	Список рекомендованих джерел	Завдання	Макс. кількість балів
Модуль 1. Теоретичні проблеми синтаксичної деривації					
Тиждень 1,2	Тема 1: Основні поняття й основні одиниці синтаксичної деривації План 1. Синтаксична деривація та її основні поняття. 2. З історії вивчення синтаксичної деривації. 3. Контамінація і редукція як чинники дериваційного синтаксису.	лекції 2 год. практ. зан. 2 год. сам. роб. 7 год.	1, 8, 10, 15, 17, 16, 22, 24	Завдання для самостійної роботи: Підготувати реферат-презентацію з теми «Контамінація і редукція як чинники дериваційного синтаксису».	2 б. конспект лекції 2 б. усна відповідь на практич. занятті 0,5 б. - 1 год. сам.роб. 0,5*7= 3,5 б. Макс.кількість 7,5 б.
	Тема 2: Аспекти синтаксичної деривації План 1. Основні напрями теоретичних досліджень у сучасному дериваційному синтаксисі. 2. Два аспекти синтаксичної деривації. 3. Валентність у синтаксичній деривації.	лекції 2 год. практ. зан. 2 год. сам. роб. 7 год.	3, 6, 9, 11, 16, 17, 20,21	Завдання для самостійної роботи: 1. Підготувати виступ з теми «Основні напрями теоретичних досліджень у сучасному дериваційному синтаксисі». 2. Підготувати реферат-презентацію з теми «Валентність у синтаксичній деривації».	2 б. конспект лекції 2 б. усна відповідь на практич. зан. 0,5 б. - 1 год. сам.роб. 0,5*7= 3,5 б. Макс.кількість 7,5 б.
Тиждень 3,4	Тема 3: Модифікації, варіації, трансформації у синтаксичній деривації План 1. Статус модифікацій у системі синтаксичної деривації. 2. Трансформація в системі синтаксичної деривації.	лекції 2 год. практ. зан. 2 год. сам. роб. 7 год.	1, 4,7, 8, 16, 17, 20, 21	Завдання для самостійної роботи: Підготувати реферат-презентацію з теми «Трансформація у системі синтаксичної деривації».	2 б. конспект лекції 2 б. усна відповідь на практич. зан. 0,5 б. - 1 год. сам.роб. 0,5*7= 3,5 б. Макс.кількість 7,5 б.
Тиждень 5,6,7	Тема 4: Дериваційні відношення між словосполученням і реченням План 1. Універсально-типологічні модифікації слов'янського речення 2. Види трансформації у реченнях. 3. Проблема дериваційного зв'язку основних синтаксичних одиниць - конструкцій. 4. Згортання речення у субстантивне невласне словосполучення.	лекції 2 год. практ. зан. 2 год. сам. роб. 8 год.	4, 5, 6, 7, 10, 13, 16, 19, 20	Завдання для самостійної роботи: Підготувати доповідь з теми «Види трансформації у реченнях». Практичний кейс: Структуровані дебати під час роботи над проблемними питаннями: «Службові частини мови в синтаксичній деривації»	2 б. конспект лекції 2 б. усна відповідь на практич.зан. 0,5 б. - 1 год. сам.роб. 0,5*8= 4 б. Практ. кейс - 20 б . Макс.кількість 28 б.
Тиждень 8,9,10	Тема 5: Дериваційна парадигма синтаксичних одиниць у системі синтаксичної деривації План 1. Парадигма речення в аспекті дериваційного синтаксису. 2. Особливості дослідження дериваційної парадигми у лінгвістичній науці.	лекції 2 год. практ. зан. 2 год. сам. роб. 7 год.	2, 3, 6, 8, 9, 11, 13, 16, 18, 20	Завдання для самостійної роботи: Підготувати доповідь з теми «Парадигма речення в аспекті дериваційного синтаксису».	2 б. конспект лекції 2 б. усна відповідь на практич.зан. 0,5 б. - 1 год. сам.роб. 0,5*7= 3,5 б. Макс.кількість 7,5 б.

Тиждень 11, 12	<p>Тема 6: Службові частини мови в синтаксичній деривації План</p> <p>1. Морфолого-синтаксична класифікація прийменникових одиниць. 2. Прийменник у системі синтаксичної деривації. 3. Первинні і вторинні прийменники, проблеми кваліфікації і семантичних обсягів.</p>	<p>лекції 2 год. практ. зан. 2 год. сам. роб. 7 год.</p>	1, 2, 3, 7, 9, 11, 13, 15, 18, 19, 23	<p>Завдання для самостійної роботи: Підготувати реферат-презентацію з теми «Прийменник у системі синтаксичної деривації».</p>	<p>2 б. конспект лекції 2 б. усна відповідь на практ.зан. 0,5 б. - 1 год. сам.роб. 0,5*7= 3,5 б. Макс. кількість 7,5 б.</p>
Тиждень 13	<p>Тема 7: Корелятивність / некорелятивність синтетичних / аналітичних синтаксичних форм головних і другорядних членів речення План</p> <p>1. Корелятивність / некорелятивність синтетичних / аналітичних синтаксичних форм головних і другорядних членів речення. 2. Мовна парцеляція синтаксичної структури. 3. Класифікація парцелятивів за типом парцельованої одиниці.</p>	<p>лекції 2 год. практ. зан. 1 год. сам. роб. 8 год.</p>	2, 4, 5, 7, 8, 13, 16, 19, 21, 22, 24	<p>Завдання для самостійної роботи: Підготувати виступ з теми «Парцеляція як засіб синтаксичної деривації». Практичний кейс: Підготувати презентацію з теми: «Модифікації, варіації, трансформації у синтаксичній деривації».</p>	<p>2 б. конспект лекції 1 б. усна відповідь на практ.зан. 0,5 б. - 1 год. сам.роб. 0,5*8= 4б. Практ кейс - 20 б. Макс.кількість 27 б.</p>
Тиждень 14, 15	<p>Тема 8: Обставинна детермінація речення і тексту у системі синтаксичної деривації План</p> <p>1. Дериваційний синтаксис простих речень із відокремленими обставинами причини і мети. 2. Дериваційний синтаксис простих речень з обставинами допусту. 3. Дериваційний синтаксис простих речень з обставинами умови.</p>	<p>лекції 2 год. практ. зан. 1 год. сам. роб. 9 год.</p>	1, 2, 7, 9, 13, 16, 19, 21, 22, 24	<p>Завдання для самостійної роботи: Підготувати доповідь з теми «Дериваційний синтаксис простих речень із відокремленими обставинами причини і мети».</p>	<p>2 б. конспект лекції 1 б. усна відповідь на практ.зан. 0,5 б. - 1 год. сам.роб. 0,5*9= 4,5 б. Макс.кількість 7,5 б. РАЗОМ 100 б.</p>

9. Форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання програмних результатів навчання

Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Оцінка відповідає рівню сформованості загальних і фахових компетентностей та отриманих програмних результатів навчання здобувана освіти та визначається шкалою ЄКТС та національною системою оцінювання

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 - 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре

74-81	C		Задовільно
64-73	D	Satisfactory	
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами опанування освітньої компоненти/навчальної дисципліни
«Дериваційний синтаксис», формою семестрового контролю якої є диференційований залік**

Модуль 1. Теоретичні проблеми синтаксичної деривації

№	Види навчальної діяльності (робіт)	модуль 1	Сума балів
Обов'язкові види навчальної діяльності (робіт)			
1.	Аудиторна робота (заняття у дистанційному режимі)		
	- відвідання лекції	2 год. - 1 б.	16
	- усна відповідь на практичному занятті	2 год. - 2 б.	14
	- практичний кейс	20 б./20 б.	40
2.	Самостійна робота	1 год. - 0,5 б.	30
4.	Разом балів		100
Вибіркові види діяльності (робіт)			
1.	-участь у наукових, науково-практичних конференціях, олімпіадах, конкурсах; - підготовка наукової статті, наукової роботи на конкурс; - неформальна та інформальна освіта здобувача		max 10

Здобувачі, які брали участь у науково-дослідній роботі (підготовка наукової статті, участь у науковій конференції, семінарі, конкурсах наукових робіт, предметних олімпіадах, неформальній та інформальній освіті), можуть отримати **бонусні (заохочувальні) бали - до 10 балів**.

Взаємозв'язок між програмними результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Види робіт	Усне опитування (виступ, доповідь, участь у обговоренні)	Практичні (лабораторні, семінарські) роботи	Письмові роботи (контрольні, есе, кейси)
Програмні результати навчання (ПРН)			
ПРН-1 Оцінювати власну навчальну та професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.	+		+

ПРН-2 Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.	+		
ПРН-7 Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.	+	+	+
ПРН-9 Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти українського мовознавства та літературознавства.	+	+	
ПРН-11 Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.	+	+	

10. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису. - К.: Наукова думка, 1993.
2. Городенська К.Г. Дери́вація синтаксичних одиниць. - К.- Наук, думка, 1992.
3. Кислюк Л.П. Сучасна українська словотвірна номінація: ресурси та тенденції розвитку: Монографія.-К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.- 424 с.
4. Кульбабська О.В. Вторинна предикація у простому реченні: монографія/О.В.Кульбабська.- Чернівці: Чернівецький нац.ун-т, 2011.- 672 с.
5. Кушлик О.П. Словотвірна парадигматика похідних дієслів в українській мові: [монографія] / О.П.Кушлик.- Дрогобич: Коло, 2015.- 384 с.
6. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник.- Полтава: Довкілля-К, 2008.-712 с.
7. Христіанінова Р.О. Складнопідпорядні речення в сучасній українській літературній мові: [монографія] / Р.О.Христіанінова.- К.: Інститут української мови; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012.- 368 с.

Додаткові

8. Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис. Лабораторний практикум. - К.: Вища шк., 1989. - С. 147-1722.
9. Гуц Л.М. Синтаксична синоніміка як один із засобів мовної експресії // Українська мова і література в школі. - 1973. - №6. - С.36-41.
10. Девдєра М.В. Укрупнені структури (блоки) у процесі вивчення мови // Українська мова і література в школі. - 1989. - № 6. - С. 57-67.
11. Загнітко А.П. Синтаксична синоніміка і синтаксична дери́вація. Навчальний посібник.- Донецьк, 2003.- 145 с.
12. Загнітко А.П. Теоретична грамати́ка української мови. Синтаксис. - Донецьк: ДонНУ, 2001.

13. Ковтунова И.И. О синтаксической синонимике // Вопр. культуры речи. - Вип. 1. - М., 1955.
14. Кононенко В.И. Синонимика синтаксических конструкций в русском языке. - К.: Наукова думка, 1970.
15. Масицька Т.Є. Граматична структура дієслівної валентності. - Луцьк: Ред.-вид. відд. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1998.-208с.
16. Мельничайко В.Я. Розгляд граматичної синоніміки складних речень // Українська мова і література в школі. - 1970. -№ 1.-С. 66-72.
17. Мурзин Л.Н. Синтаксическая деривация . - Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 1974.
18. Синонимика в синтаксисе современного немецкого языка. - Краснодар: Изд-во Кубан. ун-та, 1974.
19. Сухотин В.П. Синтаксическая синонимика в современном русском литературном языке. - М., 1960.
20. Тараненко О.О. Контамінація як причина мовних змін і помилок // Українська мова і література в школі. - 1988. - № 3. - С. 44-47.

WEB-ресурси

21. <https://docsportal.net/394373/>
22. <https://studopedia.org/5-69916.html>
23. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nchnpu_10_2010_6_29.pdf
24. <https://studopedia.org/5-69934.html>